

TRAKEENI TÕUGU HOBUSTE ARETUSPROGRAMM

1. Õiguslikud alused

Õiguslikud alused trakeeni tõugu hobuste aretusprogrammi (edaspidi Programmi) ja selle osade jaoks on:

- Euroopa Liidu õigusaktid: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2016/1012, Euroopa Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2015/262.
- Eesti Vabariigi Põllumajandusloomade aretuse seadus (01.01.2019; RT I, 28.12.2018, 35) ja sellega seonduvad õigusaktid.

Trakeeni põlvnemisega ida-preisi soojavereliste hobuste aretajate ja sõprade ühingu põhikiri, Saksamaa Liitvabariik (kinnitatud 26.09.2018, Göttingen; lisa 1).

2. Aretuse eesmärk

Trakeeni tõugu hobuste aretusprogramm hõlmab meetmeid, mis aitavad kaasa trakeeni populatsiooni aretuse edendamisele.

Aretusprogrammi eesmärgiks on väga hea trakeeni tüübiga konkurentsivõimeline ratsahobune-

Eesmärk on säilitada väljakujunenud trakeeni hobuste populatsiooni genofondi ning suurendada aretajate teadlikkust paaridevaliku otsuste langetamisel. Aretusedu saavutamine omab tihedat seost hobuste jõudlusega. Eesmärk on kasvatada ratsaspordis kuni rahvusvahelise tasemeni konkurentsivõimelisi trakeeni hobuseid.

Eesti Hobusekasvatajate Selts (edaspidi EHS) registreerib trakeenide tõuraamatus Trakeeni Liidu poolt tunnustatud tõuraamatute hobuseid.

3. Aretusmeetodid

Trakeeni tõug baseerub Ida-Preisimaal kasvatatud trakeeni põlvnemisega soojavereliste hobuste populatsioonil, kus oma mõjud olid inglise täisverelisel ja araabia täisverelistel hobustel. Aretusmeetodina kasutatakse puhasaretust ja peetakse kinni Trakeeni Liidu poolt sätestatud tõupuhtuse määramise põhimõtetest. Lisaks on aretusmaterjalina lubatud kasutada inglise täisverelisi, araabia täisverelisi, anglo-araabia ja shagya-araabia tõugu hobuseid. Aretusvõttena on kasutusel liin- ja perekondaretus, kusjuures erilist tähtsust omistatakse märaperekondadele.

4. Andmete kättesaadavus ja säilitamine

Trakeeni tõugu hobuste tõuraamatut peetakse elektrooniliselt, algdokumente säilitatakse EHSi kontoris. Kõigi karjas olevate trakeeni tõugu hobuste andmed on kättesaadavad riiklikust hobuslaste registrist Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti kodulehel

<https://ariel.pria.ee/hobu/%20>.

Andmete kogumisel, kasutamisel ja säilitamisel lähtub EHS kehtivast seadusandlusest.

5. Aretusloomade arv ja aretuspiirkond

Käesoleva Programmi aretuspiirkond on Eesti Vabariik.

Aretusprogrammist võtavad osa kõik hobused, kes on kantud tõuraamatusse ja nende järglased. Tõupopulatsioon hõlmab 335 hobust, neist 191 mära, sh 170 kolme aastast ja vanemat mära (seis 01.01.2020). Eesti trakeenide tõuraamatus on tunnustatud trakeeni tõugu sugutäkke 9 (seis 01.05.2020).

6. Tõu iseloomustus

Trakeeni hobusetõug on aretatud Preisimaal 1732. aastal asutatud Trakehneni hobusekasvanduses. Eesti trakeenide populatsioon on kujunenud 1960. aastate keskpaigast kuni 1985. aastani Venemaalt imporditud trakeeni tõugu märadest ja täkkudest ning nende järglastest. 21.september 2007 tunnustati Eestis 21 trakeeni märaperekonda (EHS aastaraamat 2007).

7. Tõu omadused

Tõu omadusi väljendatakse soovitud ja mitte soovitud omaduste koondina. Eraldi vaadeldakse hobuse tõu- ja sootüüpi, kehaehitust ning liikumisi.

Värvus:

Tõus esinevad kõik värvused.

Tüüp:

Tüüp väljendab hobuse vastavust Programmis kehtestatud nõuetele. Sughobustel peavad olema selged sootunnused.

Trakeeni tõugu hobusel peavad väljenduma:

- trakeeni tõutüüp;
- elegantne, suurejooneline, harmooniline, suursuguse ratsahobuse tüüp, mida rõhutab väljendusrikkus ja markantsus;
- turja kõrgus soovitavalt 160 ...170 cm.

Erinevatel kehaosadel on soovitavad ja mittesoovitavad tundemärgid.

Pea

Soovitav: väljendusrikas, uhke, keskmise suurusega, keskmise suurusega kõrvadega

Mittesoovitav: ilmetu, raske, kumera profiiliga

Silm

Soovitav: suur, elav, sõbralik

Mittesoovitav: väike, tuhm, tuim

Lõuapärade vahe

Soovitav: lõuapärade vahe vaba liikumine

Mittesoovitav: kitsas lõuapärade vahe

Kael

Soovitav: keskmise pikkusega, hästi arenenud lihastega, hästi ja kergelt ühendatud kuklaga ning tiheda lakaga

Mittesoovitav: väga lühike või pikk, sügava ühendusega, madala asetusega kael

Piht

Soovitav: markantne, kaugele seljale ulatuv turi. Abaluud suured ja libajad.

Mittesoovitav: lühike ja madal turi. Väikesed, lühikesed ja püstjad abaluud

Rind

Soovitav: sügav, lai ja kumera roietekaarega.

Mittesoovitav: mittedüüv, kitsas, lameda roietekaarega.

Keha

Soovitav: ristkülikukujuline keha, hästi ühendatud hobuse ees-, kesk- ja tagaosas; selg keskmine, lihased, nimme lühike

Mittesoovitav: ruudukujuline keha, nõrk, nõgus või kumer nimme; kitsas ja lühike laudjas

Jalad

Soovitav: suured liigesed, keskmise pikkusega sõrgatsid, hästi vormitud tiheda kabjavarvega kabjad ja eelistatud on keskmisest kõrgem jala pikkus. Korrektne jalgade asetus.

Mittesoovitav: nõrkade liigeste ja kõõlustega, "kepisarnane" esijalg, eetsi- ja taatsine esijala seis, lame, nõõritud kämmal, lühike, püstine või pehme sõrgats. Liiga kitsas, lame või pehme kabjavarvega kabi, sirge või saabeljas tagajalg, lühike, nõrk kannaliiges, rangjalgne või kooskandne seis.

Liikumised

Trakeeni hobuse samm ja traav peavad olema hoogsad, elastsed ja avarad, jalgade liikumissuund otse ja ettepoole suunatud.

Ebasoovitavad on lühikesed, madalad ja riivlevad liikumised.

Hüppamine: Soovitud on elastne, jõuline ja hea stiiliga hüpe, milles avaldub tasakaalukus ja tähelepanelikkus. Oluline on jõuline ja kiire äratõuge, jalgade kiire painutus, koos allakummarduva kaela ja avaneva tagajalaga. Liikumine peab olema sujuv ja säilima peab galopiliikumise rütm.

Seesmised omadused (isloom, temperament ja tervis)

Trakeeni hobune peab olema tugeva tervisega, sõbralik, töötahteline, hea närvikavaga harmooniline hobune. Tema käitumises on äratuntav hea iseloom ning tasakaalukas temperament.

Mittesoovitavad on raskelt kohanevad, närvilised, kartlikud või arad hobused.

Soovitud on hea psüühiline ja füüsiline koormustaluvus, loomulik viljakus ja pärilike vigade puudumine.

8. Aretusprogrammiga seonduvad protseduurireeglid

Aretusprogrammil on järgmised protseduurireeglid:

8.1 Tõuraamatusse kandmise alused ja tõuraamatu pidamise kord

8.2 Aretuslooma põlvnemise registreerimise ning põlvnemisandmete õigsuse kontrollimise kord

8.3 Aretuslooma jõudlusandmete ja geneetilise väärtuse hindamistulemuste kasutamise kord

8.4 Aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamise kord

8.5 Mära seemendus- ja paaritusandmete registreerimise kord

8.1 Tõuraamatusse kandmise alused ja tõuraamatu pidamise kord

8.1.1 Mõisted

Tõuraamat – andmekogu, kuhu kantakse hobuse põlvnemise andmed, aretaja ja omaniku andmed ning tema geneetilise väärtuse hindamise ja jõudluskontrolli tulemused koos järglaste nimetamisega.

Trakeeni tõugu hobune – hobune, kelle vanemad on kantud trakeeni tõugu hobuste tõuraamatusse.

Tõuraamatusse kandmine – mära või täku sugulise kasutuse või aretuseks tunnustamise registreerimine.

8.1.2 Üldine

Trakeeni tõugu hobuste tõuraamatut Eestis (edaspidi “tõuraamat”) peab Eesti Hobusekasvatajate Selts, kes vastutab sissekannete eest.

Tõuraamatus peavad olema iga hobuse kohta järgmised andmed:

- aretaja ja omaniku nimi ning aadress;
- sünniaeg, sugu, värvus ja märgised;
- hobusele paigaldatud kiibi kood;
- individuaalnumber (UELN number);
- vähemalt neli esivanemate põlvkonda;
- tõuraamatusse kandmised ja kannete muutused;
- väljamineku kuupäev ja teadaolev põhjus;
- teadaolevad jõudluskontrolli tulemused ja võimalusel aretusväärtus;
- tõuaretusalane näitus ja toimumisaeg;
- tema järglaskond;
- geneetilise ekspertiisi andmed - akti number, kuupäev ja labor.

Tõuraamatusse kantud suguhobustel on geneetiline identifitseerimine kohustuslik (trakeeni haruseltsi üldkoosoleku otsus 18.06.2020, Heimtali).

8.1.3 Vajalikud dokumendid tõuraamatusse registreerimisel/kandmisel

8.1.3.1 Paaritustunnistus (LISA 2)

Täku pidaja saab paaritustunnistuse blankette EHSist või kasutab EHSi kodulehel

kättesaadavat paaritustunnistust (www.ehs.ee/dokumendid). Täku pidaja täidab ja allkirjastab paaritustunnistuse peale teostatud paaritust.

Mära omanik saab täku pidajalt paaritustunnistuse, mille teine eksemplar saadetakse paaritusaastal EHSi. Mära müügi korral antakse paaritustunnistus edasi ostjale.

Täku pidaja on kohustatud koostama paaritusnimekirja, kus ta fikseerib toimunud paaritused kronoloogilises järjekorras ja saadab nimekirja hiljemalt 31.detsembriks EHSi.

Paaritustunnistusele peab kandma:

- mära nime, individuaalnumbri (UELN) ja/või tõuraamatu numbri;
- täku nime, individuaalnumbri (UELN) ja/või tõuraamatu numbri;
- paaritusajad;
- võimaluse korral tiinuse kontrolli kuupäeva ja tulemuse;
- mära omaniku nime;
- toimunud paaritust/seemendust kinnitava isiku nime ja allkirja.

8.1.3.2 Varsa sünnitunnistus

Varsa sünnitunnistus (lisa 2, teine osa) on mära paaritustunnistuse blanketil, kuid võib kasutada ka muud vormi, kui seal on kajastatud kõik nõutavad andmed. Mära omanik täidab varsa sünnitunnistuse, allkirjastab ning saadab selle EHSi 30 päeva jooksul peale mära varssumist.

Varsa sünnitunnistusel peab olema:

- varsa ema nimi, individuaalnumber(UELN) ja/või tõuraamatu number;
- varsa isa nimi, individuaalnumber (UELN)ja/või tõuraamatu number;
- mära omanik või omanike esindaja;
- varsa sünniaeg, sugu;
- varsa värvus;
- varsa omaniku nimi ja allkiri.

Varsa sünnitunnistus saadetakse EHSi iga toimunud sündmuse korral (surnultsünd, abort, mära ei tiinestunud jm.).

8.1.3.3 Identifitseerimisleht (LISA 3)

Varsa identifitseerib ning identifitseerimislehe täidab EHSi poolt volitatud isik varsaga mära juures. Vanemate hobuste identifitseerimisel on vajalik omaniku poolt esitada hobuse põlvnemist tõendavad dokumendid. Identifitseerimisleht allkirjastatakse hobuse omaniku või omaniku esindaja poolt. Identifitseerimisleht koostatakse kahes eksemplaris, mille koopia antakse hobuse omanikule. Identifitseerimislehe alusel väljastatakse hobuse pass enne varsa 6 kuu vanuseks saamist.

Identifitseerimislehel on järgmised andmed:

- nimi, sünniaeg, sünnikoht, sugu ja tõug;
- omaniku või omanike esindaja nimi ja aadress;
- ema ning isa nimed, individuaalnumbrid (UELN) ja/või tõuraamatu numbrid;
- ema paaritamise/seemendamise aeg ning paaritustunnistuse number;
- värvus, märgiste kirjeldus ja joonisdiagramm;
- märke kiibiga märgistamise kohta.

8.1.4 Hobusepassi väljaandmise kord

Pass on dokument hobuse päritolu, jõudluse ja identifitseerimise kohta, mis kuulub hobuse juurde ja peab omaniku vahetuse korral hobusega kaasnema. Passi kadumisest peab omanik EHSi viivitamatult teavitama ning kirjaliku avalduse alusel väljastatakse hobusele duplikaatpass.

Pass väljastatakse hobusele, kelle kohta on tõuraamatu pidajal järgmised dokumendid:

- varsa sünnitunnistus;
- hobuse identifitseerimisleht (vajadusel lisatud märgistamise teade – LISA 3);
- vanema hobuse puhul põlvnemist tõendav dokument.

Pass saadetakse hobuse omanikule peale passi väljastamisega seotud arve tasumist EHSile.

Pass sisaldab järgmisi andmeid hobuse kohta:

- passi väljastanud aretusühingu nimi;
- hobuse individuaalnumber (UELN);
- hobuse märgistus (kiip, põletusmärk jms.);
- hobuse tõug, sünniaeg, sugu, värvus, märgised ja joonisdiagramm;
- hobuse ja tema eellaste põlvnemine nelja põlvkonna ulatuses;
- märkmed hobuse jõudluskontrolli ja tunnustamise kohta;
- aretuskonkursside ja näituste tulemused;
- aretaja ja passi saaja nimi ning aadress.

Hobuse pass tuleb hobuse omaniku või volitatud isiku poolt EHSi tagastada peale hobuse hukkumist või lihaks tapmist või tehakse pass muul moel kahjutuks. Passi tagastamist või omanikule jäämist reguleerib Euroopa Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2015/262.

8.1.5 Aretusandmete muutmine

Muudatused (värvus, märgised, jõudluskontrolli tulemused, näitustest osavõtt, omanikuvahetus, tõuraamatu kanded) kantakse passi ja tõuraamatusse EHSis. Vastavate märgete tegemiseks esitab hobuse omanik teate ja passi EHSile.

Passis sisalduvate andmete muutmine või täiendamine omaniku poolt on keelatud.

8.1.6 Aretaja kohustused

Vastavalt Põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määrusele nr 128 peab loomapidaja arvestust karjas olevate hobuste üle. Registreerida tuleb vähemalt järgmised andmed:

- hobuse nimi;
- tõug;
- sünniaeg;
- UELN kood;
- kiibi number;
- karja toomise ja karjast väljaviimise aeg;
- lähte- ja sihtkoha aadress koos sealse loomapidaja nime ja isiku- või registrikoodiga.

Andmete muutumise korral (nt. hobuse karja tulek või karjast väljaminek, varssumine, kastreerimine, paaritused) tuleb need arvestusdokumentidesse kanda 3 päeva jooksul sündmuse toimumisest alates. Karja arvestusdokumente tuleb säilitada vähemalt 3 aastat alates hobuse karjast väljamineku päevast.

Aretaja vastutab andmete õigsuse eest paaritustunnistusel, varsa sünnitunnistusel ja teistel tema poolt täidetud dokumentidel. Aretaja kohustus on kontrollida oma hobuse dokumentides sisalduvate andmete õigsust. Ebatäpsete andmete avastamise korral tuleb sellest viivitamatult teatada ning saata dokument korrigeerimiseks EHSi.

Hobusega seotud sündmuste (omanikuvahetus, kastreerimine, hukkumine jms.) korral teavitab hobuse omanik või omanike esindaja sellest EHSi ühe kuu jooksul sündmuse toimumisest.

Aretaja on kohustatud vajadusel läbi viima hobuse põlvnemisandmete õigsuse kontrollimist. Alates 18.06.2020 on kohustus edaspidi geneetiliselt identifitseerida kõiki sugulises kasutuses olevaid trakeeni hobuste tõuraamatusse kantud hobuseid. Ekspertiisi tulemustest tuleb teavitada EHSi.

8.1.7 Omanikuvahetusest teavitamine

Omanikuvahetusest tuleb EHSi teavitada 1 kuu jooksul peale sündmuse toimumist. Pass tuleb uue omaniku andmete sissekandmiseks edastada EHSi koos omandiõiguse muutust kinnitava dokumendiga. Selleks võib olla:

- hobuse ostu-müügi leping;
- omaniku vahetuse teatis (LISA 5)

Mõlema dokumendi puhul on vajalikud järgmised andmed: mõlema osapoole nimed, isikukood või registrikood; aadressid, e-posti aadress; müügi kuupäev ja allkirjad. Pass edastatakse uuele hobuseomanikule peale omanikuvahetuse registreerimisega seotud arve tasumist EHSile.

8.1.8 Täku valdaja kohustused

Täku valdaja on täku omanik või tema esinadaja (nt täku pidaja). Täku valdaja vastutab toimunud paarituse (seemenduse) registreerimise eest EHSis.

Täku valdaja kohustused:

- paaritustunnistuse täitmine;
- kinnipidamine kõigist täkkude paarituste või seemenduste piirangutest;
- täku asukoha muutusest ning tõuaretusest väljalangemise kohta teavitamine EHSi;
- nõustumine nende valduses olevate aretusandmete edastamise ja avaldamisega;
- täku põlvnemisandmete õigsuse geneetilise ekspertiisi läbiviimise korraldamine.

8.1.9. Märgistamise kord

Varsa või vanema hobuse identifitseerimisel täidetakse identifitseerimisleht. Hobuse esmakordsel registreerimisel antakse talle individuaalnumber (UELN), mida edaspidi ei muudeta ning väljastatakse pass.

Alates 01.07.2008 on individuaalnumber (UELN) 15 kohaline ning järgmise ülesehitusega:

233002	4	00	6832	08
aretusühistu kood, mis algab riigi koodiga	tõu kood		registrinumber	sünniaasta

8.1.9.1 Kiibi paigaldamine

Peale 01.07.2009 esmakordselt identifitseeritud hobused märgistatakse kiibiga. Õigus kiibi paigaldamiseks on loomaarstil. Kiip tuleb paigaldada hobuse kaela vasakule küljele turja ja kukla vahelisele alale. Märgistamine peab toimuma hobuse identifitseerimisega üheaegselt või varem. Varasema kiibiga märgistamise puhul täidab loomaarst teate hobuse märgistamise kohta ning hobuse omanik edastab selle EHSi.

8.1.9.2 Hobuse nimi

Hobused, kellele väljastatakse pass, peavad kandma nime. Nimi peab algama ema esitähga ning lõppema soovitatavalt märadel täishäälikuga ning täkkudel kaashäälikuga.

8.1.10 Põlvnemisandmete õigsuse geneetiline ekspertiis

Põlvnemisandmete õigsuse geneetiline ekspertiis teostatakse rahvusvaheliselt tunnustatud laboris. Hobuse põlvnemisandmete õigsust on geneetilise ekspertiisi abil vaja kontrollida, kui:

- takku kasutatakse aretuses;
- mära paaritati/seemendati ühe inna ajal kahe või enama takuga;
- mära paaritati/seemendati kahe teineteisele järgneva inna ajal mitme takuga ja varsa sünniaja järgi võivad kaks viimast takku olla võimalikud isad;
- kui varss on ema juures nõuetekohaselt identifitseerimata;
- kui on kahtlus hobuse põlvnemisandmete õigsuses.

EHS teostab igal aastal vähemalt 1% tõuraamatusse kantud hobustel põlvnemisandmete õigsuse geneetilise ekspertiisi. Geneetilise ekspertiisi tulemusena hobuse põlvnemisandmete ebaõigeks osutumise korral kannab proovi võtmise ja tehtud kulud hobuse omanik.

8.1.11 Trakeeni tõugu hobuste tõuraamat

Sünnijärgselt registreeritakse hobune põlvnemisandmete alusel trakeeni tõugu hobuste tõuraamatu eeltõuraamatus või lisaosas.

8.1.11.1 Tõuraamatu jaotus

Tõuraamat jaotatakse põhiosaks ja lisaosaks.

Tõuraamatu põhiosas on 3 osa:

- Tõuraamat I (senine peatõuraamat);
- Tõuraamat II (senine tõuraamat);
- eeltõuraamat.

Tõuraamatu erinevatesse osadesse kantakse hobused, kes vastavad antud osa nõuetele.

Tõuraamat I ja tõuraamat II osasse kantakse sugulises kasutuses olevad täkkud ja märad.

Alates 2020 aastast peavad sugulises kasutuses olevad hobused olema geneetiliselt identifitseeritud.

Tõuraamatu sissekanne märgitakse hobuse omaniku soovil hobuse passi.

8.1.11.2 Täkkude kandmine Tõuraamat I

Täkkude kandmisel tõuraamat I on õiguspädevaks organiks tõu- ja hindamiskomisjon.

Täku kandmine tõuraamat I toimub kõige varem kolmandal eluaastal, kui nimetatud täkk on hindamiskomisjoni poolt hinnatud ning tõu- ja hindamiskomisjoni poolt tunnustatud.

Tõuraamat I kantakse trakeeni tõugu hobuste tõuraamatusse kandmiseks sobivad täkkud:

- kelle puhul on oodata programmis kindlaksmääratud eesmärkide saavutamist;
- kelle isa ja ema on kantud Tõuraamat I või Tõuraamat II (varem peatõuraamatusse või tõuraamatusse);

-täkk peab läbima jõudluskontrolli vastavalt jõudluskontrolli läbiviimise eeskirjadele ning vastama tunnustamiseks vajalikele nõuetele ja saama hindamisel hinnatavate tunnuste osas vähemalt "7" punkti.

Täku Tõuraamat I kandmiseks peavad täku põlvnemisandmed olema kontrollitud geneetilise ekspertiisiga.

8.1.11.3 Täkkude kandmine Tõuraamat II

Täkkude tõuraamatu osasse Tõuraamat II kantakse trakeeni tõugu hobuste tõuraamatusse kandmiseks sobivad täkkud, kelle ema ja isa on kantud Tõuraamat I või Tõuraamat II (varem peatõuraamatusse või tõuraamatusse) ning kes ei ole aretuseks tunnustatud.

8.1.11.4 Märade kandmine Tõuraamat I

Tõuraamat I kantakse sugulises kasutuses olevad märad:

- kelle isa ja ema on kantud Tõuraamat I või Tõuraamat II (varem peatõuraamatusse või tõuraamatusse);
- kes on hinnatud vastavalt jõudluskontrolli läbiviimise eeskirjadele ja saanud hindamisel hinnatavate tunnuste osas vähemalt "6,5" punkti.

Mära, kes ei vasta eelnevatele nõuetele, kuid kellelt on saadud vähemalt kaks väga hea hinnanguga ning tõule vajalikku järglast, võib tõu- ja hindamiskomisjoni otsusega kanda Tõuraamat I.

8.1.11.5 Märade kandmine Tõuraamat II

Märade tõuraamat II kantakse märad, kelle isa ja ema on kantud Tõuraamat I või Tõuraamat II (varem peatõuraamatusse või tõuraamatusse), kuid kes ise ei vasta Tõuraamat I nõuetele ja märad, kes ei ole läbinud jõudluskontrolli, kuid on võetud sugulisesse kasutusse.

8.1.11.6 Eeltõuraamat

Eeltõuraamatusse registreeritakse Tõuraamat I ja Tõuraamat II (varem peatõuraamatu ja tõuraamatu) märade järglased, kes on saanud Tõuraamat I ja Tõuraamat II (varem peatõuraamatu ja tõuraamatu) täkkudest. Eeltõuraamatusse registreeritakse hobune, kui on täidetud tõuraamatu põhiosa nõuded põlvnemise osas. Eeltõuraamatusse registreeritava varsa isa ja ema peavad olema geneetiliselt identifitseeritud.

8.1.11.7 Lisaosa

Tõuraamatu lisaosasse registreeritakse trakeeni hobused, kes ei vasta Tõuraamat I, Tõuraamat II või eeltõuraamatusse kandmise nõuetele. Lisaosasse registreeritud hobuste järglased, kes vastavad tõuraamatu põhiosa nõuetele põlvnemise osas, võib registreerida eeltõuraamatus.

8.1.11.8 Kannete muutmine

Juhul kui selgub, et hobuse sissekanne tõuraamatu vastavasse osasse on toimunud valede või puudulike põlvnemisandmete või muude tunnuste alusel, tuleb sisse viia kannete muudatused.

8.2 Aretuslooma põlvnemise registreerimise ja põlvnemise õigsuse kontrollimise kord

Hobuste põlvnemisandmete korrektne registreerimine on tagatud, kui esitatakse õigeaegselt ja korrektsete andmetega tõuraamatu pidajale järgmised dokumendid või on tehtud järgnevaid protseduure:

8.2.1 Varsa sünnitunnistus

Varsa sünnist teatamiseks edastab hobusepidaja tõuraamatupidajale varsa sünnitunnistuse 30 päeva jooksul mära varssumisest. Varsa sünnitunnistus vt. Programmi punkt 8.1.3.2

Teatada tuleb igast sündmusest (surnultsünd, abort, mitte tiinestunud), kanne tehakse sünnitunnistuse vastavasse osasse.

8.2.2 Hobuse identifitseerimine

Hobune identifitseerimisega seonduv- Programmi punkt 8.1.3.3

Hobusele paneb nime omanik. Nimi peab algama ema nime esitähga ning soovituslikult lõppema märade puhul täis- ja täkkude puhul kaashäälikuga.

Individaalnumber (UELN) antakse kõigile identifitseeritud hobustele vastavalt aretusprogrammi osas „Tõuraamatuse kandmise alused ja tõuraamatu pidamise kord” toodud näitele.

Kiibi paigaldamist on täpsemalt kajastatud järgmises punktis – Hobuste märgistamine.

Kande elektroonilisse tõuraamatusse teeb ja passi väljastab aretusühing. Pass väljastatakse hobuseomanikule peale passi väljastamisega seotud kulutuste katmist.

8.2.3 Hobuste märgistamine

Hobuste märgistamine toimub vastavalt Programmi punktile 8.1.9.1 Kiibi paigaldamine.

8.2.4. Põlvnemisandmete õigsuse kontroll

Põlvnemisandmete õigsuse kontroll toimub paaritus-ja varsatunnistuse alusel ja vastavalt Programmi punktile 8.1.10 Põlvnemisandmete õigsuse geneetiline ekspertiis.

8.2.5 Andmete säilitamine

Andmete säilitamine toimub elektroonilise tõuraamatu andmebaasis. Kirjete aluseks olevaid dokumente, nt paaritustunnistusi, sünnitunnistus, hobuse identifitseerimise leht, säilitatakse EHSi kontoris seaduses ettenähtud korras.

8.3 Aretuslooma jõudlusandmete ja geneetilise väärtuse hindamistulemuste kasutamise kord

Hobuse geneetilist väärtust hinnatakse tema jõudlusandmete alusel. Hobuse omajõudlust hinnatakse varsaeas, noorhobuste ülevaatustel, võõrratsaniku testil, rakendihobuste jõudluskatsetel ja ratsasportis. Hobuse jõudluse hindamisel arvestatakse järglaste, eellaste ja külgsugulaste jõudlusandmeid.

Jõudlusandmed avaldatakse jooksvalt EHSi koduleheküljel ja koondandmetena aastaraamatus.

8.4 Aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamise kord

Täku aretuseks tunnustamisel on vajalik arvestada tema põlvnemisega, välimikku ja liikumiste hinnanguga jõudluskatsetel, vanematel täkkudel hinnanguga järglastele ja olemasolul võistlustulemustele.

8.4.1 Hobuste hindamine

Hobuste hindamine toimub vastavalt tunnustatud jõudluskontrolli läbiviimise korrale. Märade ja täkkude esmane hindamine toimub soovitavalt enne tõuraamatusse kandmist.

Hinnatakse:

- a) tüüp
- b) kehaehitus
- c) jalad
- d) samm
- e) traav
- f) galopp
- g) hüpe
- g) üldmulje

Hindamine toimub numbriliselt:

- 10 = suurepärane
- 9 = väga hea
- 8 = hea
- 7 = küllalt hea
- 6 = rahuldav
- 5 = piisav
- 4 = puudulik
- 3 = küllaltki halb
- 2 = halb
- 1 = väga halb
- 0 = hindamata

Hobust, kellel esineb mõigaslugu, pätk, kõrivilistamine, künahaukamine või jänesekand, üldjuhul ei hinnata ja teda ei tohi kasutada suguhobusena. Jänesekannaga hobusel, kellel on väljendunud väga hea tõutüüp ja kõrge jõudlus, võib välimikku hinnata, kuid mitte kõrgemalt kui 4 punktiga. Trakeeni tõugu hobuse hindamist võib lugeda toimunuks, kui on hinnatud vähemalt hobuse tüüp, keha, jalad ja üldmulje.

8.4.2 Täkkude tunnustamine

Täkkude tunnustamine on otsuse tegemine täku kasutamise kohta aretusprogrammi raames. Täku tunnustamise teeb tõu- ja hindamiskomisjon.

Tingimused, millele täkk peab vastama enne tunnustamiseks esitamist:

- vanus vähemalt 2 aastat;
- põlvnemine peab vastama tõuraamatusse kandmise tingimustele;
- hobusel on identifitseerimisdokument (pass);
- enne hindamist tuleb kontrollida täku identiteeti;
- terviseprobleemide puudumine;
- tema enda ja/või järglaste jõudluskatsete tulemused.

Erandkorras võib täkk saada tunnustuse vähemalt viie järglase järgi, kes peavad olema hinnatud jõudluskatsetel.

Otsus on kas:

- tunnustatud
- esialgu mitte tunnustatud
- mitte tunnustatud

Otsus on “tunnustatud”, kui täkk vastab tunnustamiseks esitatud nõudmistele. Otsus tunnustamise kohta kantakse hobuse passi. Selleks peab täku omanik (pidaja) edastama täku passi EHSi.

Otsus on “esialgu mitte tunnustatud”, kui täkk ei täida esitatud nõudmisi jõudluse osas, kuid on oodata, et ta edaspidi neile nõudmistele vastab. Tunnustamisotsusega tuleb määrata tähtaeg, mille jooksul on vajalik täkk uuesti tunnustamisele esitada.

Otsus on „mittetunnustatud“ , kui täkk ei täida esitatud nõudmisi.

Otsus protokollitakse. Tunnustamise otsus edastatakse kirjalikult täku omanikule, tunnustatud täkkude nimekiri ja andmed avalikustatakse kodulehel ning täkkude kataloogis.

8.5 Mära paaritusandmete (seemendusandmete) registreerimise kord

Mära paaritusandmete nõuetekohase registreerimise kohustus on nii täku- kui märaomanikul.

Registreerimise aluseks on:

- täku paaritusnimekiri;
- paaritustunnistus;
- varsa sünnitunnistus.

Täku paaritusnimekirja peetakse iga kasutuses oleva täku kohta ja edastatakse aasta lõpul EHSi.

Paaritustunnistus täidetakse iga paaritatud mära osas ja see kaasneb märaga tema müügi korral. Varsa sünnitunnistus edastatakse EHSi 30 päeva jooksul peale varsa sündi.